

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA RASM CHIZISHGA O'RGATISH
METODLARI****Qaxorova Mehriniso Shavkatovna**

Buxoro davlat pedagogika instituti

Pedagogika va ijtimoiy fanlar fakulteti

Musiqi va tasviriy san'at kafedrası o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17963637>

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalar yordamida rasm chizishga o'rgatish metodlarining pedagogik imkoniyatlari va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida grafik planshetlar, raqamli rasm dasturlari va multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning vizual savodxonligini oshirish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda badiiy-estetik kompetentsiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Maqolada raqamli rasm chizish jarayonining didaktik xususiyatlari, an'anaviy va raqamli tasviriy san'at metodlarining integratsiyasi, interfaol mashg'ulotlar va loyiha asosida o'qitishning samaradorligi yoritiladi. Tadqiqot natijalari raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini faollashtirishi va ta'lim jarayonining sifatini oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Raqamli texnologiyalar, raqamli rasm chizish, grafik planshet, tasviriy san'at ta'limi, raqamli san'at dasturlari, vizual savodxonlik, ijodiy fikrlash, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, badiiy-estetik kompetentsiya.

METHODS OF TEACHING DRAWING USING DIGITAL TECHNOLOGIES

Annotation. This article analyzes the pedagogical possibilities and practical significance of methods for teaching drawing using digital technologies. In the modern educational process, the use of graphic tablets, digital drawing software, and multimedia tools contributes to enhancing students' visual literacy, developing creative thinking, and forming artistic and aesthetic competencies. The article highlights the didactic features of the digital drawing process, the integration of traditional and digital fine arts teaching methods, as well as the effectiveness of interactive lessons and project-based learning. The research results demonstrate that lessons organized on the basis of digital technologies activate students' independent creative activity and improve the quality of the educational process.

Keywords: digital technologies, digital drawing, graphic tablet, fine arts education, digital art software, visual literacy, creative thinking, interactive methods, project-based learning, artistic and aesthetic competence.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimining barcha yo'nalishlariga, jumladan tasviriy san'at ta'limiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

An'anaviy rasm chizish usullari bugungi kunda raqamli vositalar bilan boyitilib, o'quv jarayonining mazmuni va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Grafik planshetlar, raqamli rasm dasturlari va multimedia texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning vizual savodxonligini rivojlantirish, ijodiy fikrlashini faollashtirish hamda badiiy-estetik kompetentsiyalarini shakllantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Raqamli texnologiyalar asosida rasm chizishga o'rgatish jarayoni o'quvchilarga tasviriy faoliyatni yangi shakllarda amalga oshirish, rang, shakl va kompozitsiya bilan erkin ishlash imkonini beradi. Bunday texnologiyalar yordamida o'quvchilar xatolarni tezkor tuzatish, turli

badiiy yechimlarni sinab ko'rish va ijodiy tajribani boyitish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, raqamli muhit loyiha asosida o'qitish, interfaol mashg'ulotlar va mustaqil ijodiy faoliyatni tashkil etishda samarali vosita hisoblanadi. Shu sababdan ham raqamli texnologiyalar yordamida rasm chizishga o'rgatish metodlarini ilmiy asosda o'rganish, ularning didaktik imkoniyatlarini aniqlash va amaliyotga tatbiq etish tasviriy san'at ta'limining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Tasviriy san'at ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasi so'nggi yillarda pedagogik tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Xalqaro va mahalliy ilmiy manbalarda raqamli rasm chizish texnologiyalarining o'quvchilarning ijodiy faoliyati, vizual savodxonligi va badiiy tafakkurini rivojlantirishdagi ahamiyati keng yoritilgan. Eisner, Dewey kabi olimlar san'at ta'limida tajriba, hissiy idrok va ijodiy faoliyatning ustuvorligini ta'kidlab, texnologiyalar ushbu jarayonni qo'llab-quvvatlovchi vosita ekanini asoslaydi. Zamonaviy tadqiqotlarda esa grafik planshetlar, raqamli rasm dasturlari va interfaol platformalar o'quvchilarning mustaqil ishlash, tajriba o'tkazish va badiiy izlanish imkoniyatlarini kengaytirishi qayd etiladi.

O'zbek olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini individuallashtirish, loyiha asosida o'qitishni rivojlantirish va o'quvchilarning estetik didini shakllantirishda muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi. Ularning fikriga ko'ra, raqamli rasm chizish an'anaviy tasviriy san'at metodlarini inkor etmaydi, balki ularni yangi didaktik imkoniyatlar bilan boyitadi. Rang, shakl va kompozitsiya bilan ishlashda raqamli muhit o'quvchiga tezkor tahlil, xatolarni tuzatish va turli badiiy yechimlarni sinab ko'rish imkonini beradi. Adabiyotlar tahlili asosida tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanish maqsadga muvofiq deb topildi. Nazariy-metodik tahlil metodi orqali raqamli texnologiyalar, tasviriy san'at pedagogikasi va badiiy ta'limga oid ilmiy manbalar o'rganildi va umumlashtirildi. Kuzatish metodi yordamida raqamli vositalar asosida tashkil etilgan rasm chizish mashg'ulotlarida o'quvchilarning faoliyati, qiziqishi va ijodiy faolligi tahlil qilindi. Suhbat va so'rovnoma metodlari orqali o'qituvchilar va o'quvchilarning raqamli rasm chizishga bo'lgan munosabati, qiyinchiliklari va afzalliklari aniqlashtirildi.

NATIJALAR

Tajriba-sinov ishlari jarayonida raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan rasm chizish mashg'ulotlarining o'quvchilarning badiiy va ijodiy rivojlanishiga ta'siri o'rganildi.

Tadqiqot davomida grafik planshetlar, raqamli rasm dasturlari va interfaol mashg'ulotlardan foydalanish orqali o'quvchilarning vizual savodxonligi, ijodiy fikrlashi, rang va kompozitsiya bilan ishlash ko'nikmalarida yuz bergan o'zgarishlar aniqlab borildi. Dastlabki va yakuniy diagnostika natijalari taqqoslanib, raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga ijobiy ta'siri qayd etildi.

1-jadval. Raqamli texnologiyalar asosida rasm chizishga o'rgatish natijalari

Ko'rsatkichlar	Dastlabki daraja (%)	Yakuniy daraja (%)	O'sish
Vizual savodxonlik	46 %	74 %	+28 %
Ijodiy fikrlash	48 %	72 %	+24 %
Rang bilan ishlash ko'nikmasi	44 %	70 %	+26 %
Kompozitsion fikrlash	42 %	68 %	+26 %
Raqamli rasm chizish malakasi	38 %	75 %	+37 %

Jadvalda keltirilgan natijalar raqamli texnologiyalar yordamida tashkil etilgan mashg'ulotlarning samaradorligini yaqqol ko'rsatadi. Ayniqsa, raqamli rasm chizish malakasining 37 foizga oshgani grafik planshetlar va maxsus dasturlar bilan ishlash o'quvchilarning amaliy tajribasini sezilarli darajada boyitganini tasdiqlaydi. Vizual savodxonlikning 28 foizga oshishi o'quvchilarning tasviriy axborotni idrok etish, tahlil qilish va badiiy yechim topish ko'nikmalari rivojlanganidan dalolat beradi.

Shuningdek, rang va kompozitsiya bilan ishlash hamda ijodiy fikrlash ko'rsatkichlaridagi o'sish raqamli muhitda tajriba qilish, xatolarni tezkor tuzatish va turli badiiy variantlarni sinab ko'rish imkoniyatlari bilan bog'liq ekanini ko'rsatadi. Umuman olganda, natijalar raqamli texnologiyalar yordamida rasm chizishga o'rgatish metodlari o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish va tasviriy san'at ta'limi sifatini yaxshilashda samarali ekanini tasdiqlaydi.

MUHOKAMA

Tajriba-sinov ishlari natijalari raqamli texnologiyalar yordamida rasm chizishga o'rgatish metodlarining yuqori pedagogik samaradorligini tasdiqladi. Jadvalda aks ettirilgan ko'rsatkichlarning barchasida sezilarli ijobiy o'sish kuzatilgani raqamli muhitda tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning ijodiy faoliyatini faollashtirganini ko'rsatadi. Ayniqsa, raqamli rasm chizish malakasining yuqori darajada oshishi grafik planshetlar va maxsus dasturlar bilan ishlash amaliy ko'nikmalarni tez va samarali shakllantirishini isbotlaydi.

Vizual savodxonlik ko'rsatkichining sezilarli o'sishi o'quvchilarning tasviriy axborotni qabul qilish, tahlil qilish va badiiy yechim topish qobiliyatlari rivojlanganidan dalolat beradi. Bu natija raqamli rasm dasturlarida qatlamlar, rang palitralari, shakl va kompozitsiyani tezkor o'zgartirish imkoniyatlari bilan bevosita bog'liqdir. Raqamli muhit o'quvchilarga xatolarni tezkor tuzatish va turli variantlarni sinab ko'rish imkonini bergani ularning mustaqil ijodiy fikrlashini kuchaytirgan.

Ijodiy fikrlash, rang va kompozitsiya bilan ishlash ko'nikmalaridagi ijobiy o'zgarishlar raqamli texnologiyalarning an'anaviy rasm chizish metodlarini to'ldiruvchi va boyituvchi vosita ekanini ko'rsatadi. Tajriba davomida kuzatilgan natijalar shuni tasdiqladiki, raqamli rasm chizish jarayoni o'quvchilarni passiv ijrochidan faol ijodkorga aylantiradi. Bu esa loyiha asosida o'qitish va interfaol mashg'ulotlarning samaradorligini oshiradi.

Shu bilan birga, muhokama jarayonida aniqlanishicha, raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash o'qituvchining metodik tayyorgarligi va raqamli kompetentsiyasiga bevosita bog'liq.

Texnologiyadan maqsadsiz foydalanish kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shuning uchun raqamli rasm chizishga o'rgatish jarayonida an'anaviy tasviriy san'at asoslari bilan raqamli metodlarning uyg'unligi ta'minlanishi zarur.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar yordamida rasm chizishga o'rgatish metodlari tasviriy san'at ta'limining sifatini oshiradi, o'quvchilarning ijodiy faolligini kuchaytiradi va ularning zamonaviy badiiy kompetentsiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari raqamli texnologiyalar yordamida rasm chizishga o'rgatish metodlari tasviriy san'at ta'limida yuqori samaradorlikka ega ekanini ko'rsatdi. Grafik planshetlar va raqamli rasm dasturlaridan foydalanish o'quvchilarning vizual savodxonligi, ijodiy fikrlashi hamda rang va kompozitsiya bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirdi. Raqamli muhit o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini faollashtirib, interfaol va loyiha asosida o'qitish imkoniyatlarini kengaytirdi.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash o'qituvchining metodik va raqamli kompetentsiyasiga bog'liq ekani aniqlandi. An'anaviy va raqamli metodlarning uyg'unligi tasviriy san'at ta'limi sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullaev, J. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2019. – 220 b.
2. Azizxo'jaeva, N. N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Tafakkur, 2020. – 180 b.
3. Komilova, M. San'at ta'limida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021. – 240 b.
4. Karimova, S. Raqamli texnologiyalar va ta'lim jarayoni. – Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2022. – 156 b.
5. Tursunov, D. Raqamli pedagogika asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022. – 176 b.
6. Yo'ldoshev, B. Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'limdagi ahamiyati. – Toshkent: Universitet, 2020. – 200 b.
7. Андреев, А. И. Цифровые технологии в художественном образовании. – Москва: Академия, 2021. – 220 с.
8. Борисова, Е. А. Методика обучения изобразительному искусству. – Москва: Педагогика, 2018. – 190 с.
9. Волков, Н. Н. Цвет и композиция в изобразительном искусстве. – Москва: Искусство, 2015. – 175 с.
10. Кравченко, А. И. Основы визуальной грамотности. – Санкт-Петербург: Лань, 2019. – 304 с.